

Codice del candidato:

Državni izpitni center

M 1 8 2 2 0 2 1 1

SESSIONE AUTUNNALE

SLOVENO COME LINGUA SECONDA

Prova d'esame 1

- A) Comprensione del testo
- B) Conoscenza e uso della lingua

Mercoledì, 29 agosto 2018 / 60 minuti (20 + 40)

*Al candidato è consentito l'uso della penna stilografica o della penna a sfera.
Il candidato riceve una scheda di valutazione e un allegato staccabile contenente il testo oggetto della prova.*

MATURITÀ GENERALE

INDICAZIONI PER IL CANDIDATO

Leggete con attenzione le seguenti indicazioni.

Non aprite la prova d'esame e non iniziate a svolgerla prima del via dell'insegnante preposto.

Incollate o scrivete il vostro numero di codice negli spazi appositi su questa pagina in alto a destra e sulla scheda di valutazione.

La prova d'esame si compone di due parti, denominate A e B. Il tempo a disposizione per l'esecuzione dell'intera prova è di 60 minuti: vi consigliamo di dedicare 20 minuti alla risoluzione della parte A, e 40 minuti a quella della parte B.

La prova d'esame contiene 10 quesiti per la parte A e 15 quesiti per la parte B. Potete conseguire fino a un massimo di 20 punti nella parte A e 50 punti nella parte B, per un totale di 70 punti. Il punteggio conseguibile in ciascun quesito viene di volta in volta espressamente indicato.

Scrivete le vostre risposte negli spazi appositamente previsti **all'interno della prova** utilizzando la penna stilografica o la penna a sfera. Scrivete in corsivo, in modo leggibile e corretto ortograficamente: in caso di errore, tracciate un segno sulla risposta scorretta e scrivete accanto ad essa quella corretta. Alle risposte e alle correzioni scritte in modo illeggibile verranno assegnati 0 punti.

Abbiate fiducia in voi stessi e nelle vostre capacità. Vi auguriamo buon lavoro.

La prova si compone di 12 pagine, di cui 1 bianca.

M 1 8 2 2 0 2 1 1 0 3

Priloga z izhodiščnim besedilom

Dr. Zvezdan Pirtošek, nevrolog

STAŠ ZGONIK

Foto: Borut Krajnc

Predstojnik katedre za nevrologijo na ljubljanski Medicinski fakulteti in predstojnik Kliničnega oddelka za bolezni živčevja na ljubljanski Nevrološki kliniki.

Nedavno je veliko prahu dvignil slovenski prevod knjige nemškega nevrologa Manfreda Spitzerja z naslovom Digitalna demenca, v kateri avtor svari pred domnevno usodnim vplivom tehnologije na razvoj otroških možganov. Kako sprejemate to njegovo tezo?

Ne tako navdušeno. Po mojem mnenju je že sama uporaba izraza demenca v tem kontekstu preveč lahkotna, vzbudi pa pozornost in strah. Vemo, da je demenca zelo huda, večinoma neusmiljeno napredujoča bolezen, ki človeka v nekaj letih oropa praktično vseh umskih funkcij.

Ali avtorju odrekate kredibilnost?

Ne, gre za uglednega znanstvenika z univerze v Ulmu. A v tej knjigi, ki ni znanstvena, Spitzer na podlagi anekdotičnih opisov, mnenj, anket, nepovezanih študij in sklepov prihaja do težkih zaključkov, ki bi jih lahko dala le skrbno načrtovana, dolgotrajna in prospektivna znanstvena študija. Njegove besede so zanesljivo vredne razmisleka. Ne nazadnje je tudi ameriška akademija za pediatrijo pred nekaj leti priporočila, naj otrok pred drugim letom raje ne izpostavljam zaslonom. To obdobje življenja je izjemno pomembno za interakcijo s svetom, za pridobitev osnovnih občutkov, kaj je težko, kaj je ostro, kaj je mokro ... Spitzer pač svari, da v zgodnjem obdobju potrebujemo čim več stika z realnim svetom. Ampak to govori vendar zdrava pamet. Za to ni treba pisati knjig, uvajati strašljivih izrazov. Nihče med nami ne pozna starša, ki bi svojemu letu in pol staremu otroku dovolil, da se osem ur na dan igra na tablici.

Kako sodobna tehnologija vpliva na naše možgane?

Pravzaprav vse, kar se dogaja okrog nas, vpliva na naše možgane. Že pred rojstvom možgani vpijajo vse, kar zaznajo; bitje materinega srca, oddaljene glasove. Če na primer otrok v prvih dveh, treh letih ne bo slišal govora, bo ta funkcija za vedno okrnjena.

Bi lahko vplivu tehnologije pripisali kakšne specifične spremembe na možganih?

Odvisno od tehnologije. Vsakič, ko so ljudje naredili tehnološki preboj, so sledile tudi spremembe v možganih. Ko so na primer začeli uvajati zemljevide, se je izrazilo okrepljen del možganov, odgovoren za abstraktnejšo vidno-prostorsko predstavo. Ko so začeli uporabljati številke, se je okrepljen spet drug del možganov. Tipkovnice in zasloni na dotik prav tako vplivajo na krepitev dela možganov, kjer je reprezentacija prstov. Z vsakim napredkom so se možgani prisiljeni reorganizirati. Po drugi strani pa je povsem običajno, da starejša generacija napredek spremlja z nezaupanjem. Ob uvedbi pisave so se nekateri – tudi Sokrat – bali, da bo prelivanje znanja na kamne osiromašilo um človeka, ki piše. Ko so uvedli vlake, so se kmetje bali, da njihove krave ne bodo več dajale mleka. Tudi do elektrike je sprva vladalo velikansko nezaupanje. Enako do avtomobilov.

Torej je strah pred pogubnim učinkom tehnologije le še eden v dolgi vrsti neupravičenih strahov?

Vse je stvar vsebine, konteksta in odmerka. Strahovi se lahko izkažejo za upravičene, a ne

zaradi same tehnologije, ampak zaradi načina, kako ljudje to tehnologijo uporabljajo. Jedrska energija je razdejala Hirošimo in Nagasaki, hkrati pa zdravi bolnike in nam greje in osvetljuje domove. Napačno je kriviti tehnologijo za napake, ki jih naredi družba.

Pa vas kaj skrbi vpliv sodobnega sveta na naše možgane?

Ljudje so v povprečju vse bolj inteligentni. Vsaka generacija ima v povprečju za tri točke višji inteligenčni kvocient. To je tako imenovani Flynnov efekt, ki tudi ne podpira koncepta 'digitalne demence'. Vprašanje pa je, ali je s tem človeštvo tudi bolj modro. Modro do katere meje? Za Slovenijo? Evropo? Človeštvo? Vsa živa bitja? Naš planet? Vesolje? Ali je naša vedno večja sposobnost prilagajanja okolju tudi dolgoročno vzdržna? Uvajanje novih tehnologij vsekakor zahteva določeno mero previdnosti, vendar pa podpihanje strahu pred vsemi možnimi potencialnimi negativnimi učinki ni pravi odgovor.

Je dobro, da Google nadomešča učenje na pamet?

V možganih imamo več vrst zavestnega (eksplicitnega) spomina: delovni spomin, v katerem za nekaj deset sekund vzdržujemo informacijo, ki jo bomo uporabili; semantični spomin za prepoznavanje dejstev in konceptov; epizodični spomin za pretekle dogodke. Najgloblje v možganih pa je četrti, implicitni, nezavedni spomin. Digitalizacija nam te spomine reorganizira. Manj je poudarka na učenju in zadrževanju dejstev, manj je poudarka na učenju na pamet. Semantični in epizodični spomin na neki način vse bolj predajamo »zunanjim izvajalcem«. Dejstva so nam s pomočjo interneta vedno dostopna, vidne spomine in glasove, ki bi jih že zdavnaj pozabili, hranimo v oblaku. In s tem na neki način izgubljam. Pred leti je bila precej odmevna raziskava, ki je pokazala, da se veliko ljudi sploh ni moglo spomniti svoje telefonske številke. Bolj kot učenje na pamet postaja pomembna sposobnost iskanja informacij. Hkrati z upadanjem potrebe po semantičnem in epizodičnem spominu pa se spreminja delovni spomin, ki nam omogoča, da v svetu instantnega dostopa do nešteti informacij plujemo k tistemu, kar iščemo. Ob hitrem razvoju tehnologije pa obstaja določena nevarnost, da se nekaterim ne bo uspelo dovolj hitro prilagoditi in bodo ostali brez dostopa do ključnih informacij.

Če lahko možgane razbremenimo pomnjenja, jih lahko bolje uporabljamo za druge naloge? Ali učenje na pamet izgublja pomen?

Nisem naklonjen ne eni ne drugi skrajnosti. V medicini se vse pogosteje dogaja, da v ambulanto pride bolnik, oborožen z goro podatkov o svoji bolezni, ki jih je snel z interneta. A celotno sliko lahko vidi le zdravnik, nekdo, ki se je dolga leta osredotočeno učil o telesu in bolezni. Le skozi izkušnjo celovitega znanja in osredotočenosti je digitalno brskanje in hitro večmodalno preskakovanje med Wikipedijo, Medlinom in YouTubom lahko v izjemno pomoč; če celovitega, tradicionalnega znanja ni, bosta tako bolnik kot zdravnik izgubljena v morju nepovezanih informacij. Hiperamnnezija (preveč spomina) je lahko prav tako usodna kot amnezija (brez spomina).

Veliko je bilo napisanega o izginjanju pisanja na roko z repertoarja esencialnih znanj. Je to nujno slabo?

Pisanje na roko zajema nekoliko druge predele možganov kot tipkanje in verjetno oblikuje nekoliko drugačne kognitivne vzorce; po kapi lahko lažje vzpostavimo komunikacijo, če bolnikovo roko vodimo po sledi črk. Pisanje na roko zna biti ustreznejše v procesu učenja istih jezikov, kjer je izgovarjava zelo drugačna od zaporedja črk. Če pa končni cilj pisave vidimo – podobno kot Sumerci pred 4000 leti – predvsem v čim bolj preprostem in avtomatiziranem prenosu misli na zunanji medij, lahko to učinkoviteje dosežemo s tipkanjem ali dotikom.

Tudi tehnologija za virtualno resničnost je prišla do točke, ko je postala dostopna širokemu krogu ljudi. Vidite kakšno zanimivo potencialno posledico tega?

Predvsem se družba ne bi smela bati napredka in novih spoznanj. Bolj ko na oder človekove in družbene izkušnje prihaja znanost, čeprav tiho in negotovo, manj je prostora za laži, predsodke, ideologijo in politiziranje. Znanost temelji na umirjenem in argumentiranem pogovoru o realnosti, to pa s seboj prinese tudi potrebo po moralnosti, etičnosti, zlasti na področjih, kot sta nevroznanost in genetika. In virtualne resničnosti ne gre obravnavati prav nič drugače kot drugih tehnologij.

(Prirejeno po: Staš Zgonik: Dr. Zvezdan Pirtošek, nevrolog. Mladina, 27. 5. 2016.)

(Vir: <http://www.mladina.si/174464/dr-zvezdan-pirtosek/>. Pridobljeno: 17. 3. 2017.)

A) BRALNO RAZUMEVANJE

Natančno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. Dopolnite poved o izhodiščnem besedilu.

V pogovoru, ki je bil objavljen v reviji _____, sta sodelovala _____ kot vpraševalec in dr. Zvezdan Pirtošek kot _____. Pogovarjala sta se o _____. Taka vrsta intervjuja se imenuje _____.

(3 točke)

2. Iz katerih delov izhodiščnega besedila lahko razberemo osnovne podatke o dr. Zvezdanu Pirtošku?

(1 točka)

3. Ob katerem »dogodku« se je novinar pogovarjal z dr. Zvezdanom Pirtoškom in zakaj je izbral prav njega? Odgovorite v povedi.

(2 točki)

4. Kako dr. Zvezdan Pirtošek sprejema Spitzerjevo knjigo Digitalna demenca in kako ocenjuje njenega avtorja? Odgovorite v povedi.

(3 točke)

5. Ali je strah pred pogubnim učinkom sodobne tehnologije po mnenju dr. Zvezdana Pirtoška utemeljen? Izberite ustrezno možnost.

Da, ker _____.

Ne, ker _____.

(1 točka)

6. Kakšna je povezava med sodobnim svetom, inteligentnostjo in modrostjo? Odgovorite v povedi.

(2 točki)

7. Katera vrsta zavestnega spomina postaja najpomembnejša?

(1 točka)

8. Zakaj je vse manj poudarka na učenju na pamet in kaj postaja pri učenju vse pomembnejše? Odgovorite v povedi.

(2 točki)

9. Kako dr. Zvezdan Pirtošek presoja zamenjavo pisanja na roko s tipkanjem? Odgovorite v povedi.

(2 točki)

10. Izberite eno vprašanje in svoj odgovor utemeljite v povedi.

Kaj so po vašem mnenju pozitivni učinki dostopnosti informacij?

Kaj so po vašem mnenju negativni učinki dostopnosti informacij?

(3 točke)

B) POZNAVANJE IN RABA JEZIKA

1. Iz navedenih besed (ljudje, ne, bati se, tehnološki, napredek) tvorite štiri povedi, in sicer tako, da bodo izražale:

željo _____

ukaz _____

vprašanje _____

trditev _____

(4 točke)

2. Odvisni govor pretvorite v premi govor.

Ameriška akademija za pediatrijo je pred nekaj leti priporočila, naj otrok pred drugim letom raje ne izpostavlja zaslonom.

(2 točki)

3. Preberite poved in rešite naloge.

Ko so ljudje naredili tehnološki preboj, so sledile tudi spremembe v možganih.

- 3.1. Izhodiščno poved pretvorite v ustrezno piredno zvezo stavkov.

(2)

- 3.2. Podredno zvezo stavkov pretvorite v enostavno poved.

(2)

(4 točke)

4. Besedno zvezo virtualna resničnost uporabite v treh različnih povedih tako, da bo imela različne stavčnočlenske vloge:

osebek _____

prislovno določilo vzroka _____

predmet _____

(3 točke)

5. Preberite poved in rešite nalogi.

Hkrati z upadanjem potrebe po semantičnem in epizodičnem spominu pa se spreminja delovni spomin, ki nam omogoča, da v svetu instantnega dostopa do nešteti informacij plujemo k tistemu, kar iščemo.

- 5.1. Ugotovite, ali je v naslednji povedi pravilna raba vejic. Obkrožite DA ali NE.

DA NE

(1)

- 5.2. Svoj odgovor utemeljite tako, da grafično prikazete stavčno zgradbo (S-strukturo) povedi.

(3)
(4 točke)

6. Podčrtane slogovno zaznamovane besede/besedne zveze nadomestite z nezaznamovanimi ustrezniciami in napišite novo poved.

Nedavno je veliko prahu dvignil slovenski prevod knjige Digitalna demenca. V medicini se vse pogosteje dogaja, da v ambulanto pride bolnik, oborožen z goro podatkov o svoji bolezni, ki jih je snel z interneta.

(3 točke)

7. V besedilu postavite besede v ustrezno obliko.

Veliko _____ (starši) je zaskrbljenih zaradi _____ (nova odkritja) v knjigi Digitalna demenca. Z avtorjem _____ (Manfred Spitzer) se ne strinja nevrolog Zvezdan Pirtošek, saj pravi, da uvedba novih tehnologij ne more nujno pospešiti _____ (demenca) ali celo uničiti _____ (otroški, možgani).

(5 točk)

8. Naslednjim prevzetim besedam v levem stolpcu pripišite ustrezno slovensko sopomenko iz drugega stolpca.

_____ interakcija	1. uveljavljen, ustaljen
_____ kredibilnost	2. izmišljenost, neresničnost
_____ tradicionalen	3. predstavljanje
_____ avtomatiziran	4. sodelovanje, medsebojno vplivanje
_____ reprezentacija	5. zanesljivost, verodostojnost
	6. samodejen

(3 točke)

9. Preberite naslednje povedi iz besedila in odgovorite na vprašanji.

Vprašanje pa je, ali je s tem človeštvo tudi bolj modro. Modro do katere meje? Za Slovenijo? Evropo? Človeštvo? Vsa živa bitja? Naš planet? Vesolje?

- 9.1. V katerem pomenskem razmerju so podčrtane besede?

(1)

- 9.2. Katero slogovno sredstvo je uporabljeno v povedih?

(1)
(2 točki)

10. Na predvidena mesta zapišite po en primer za zahtevane besedne vrste iz iste besedne družine.

Glagol	Pridevnik	Samostalnik
_____	_____	_____ strah _____
_____	_____ tih _____	_____
_____ zmanjšati _____	_____	_____

(3 točke)

OBRNITE LIST.

11. Glagol v povedi izpišite in mu določite glagolski vid ter mu pripišite vidski par.

Strahovi se lahko izkažejo za upravičene.

11.1. Izpis glagola:

Glagolski vid:

(1)

11.2. Vidski par:

(1)
(2 točki)

12. Preberite izhodiščno poved in slovarski sestavek. V nalogah podčrtajte ustrezno različico v poševnem tisku in dopolnite besedilo z ustrezno razlago.

Le skozi izkušnjo celovitega znanja in osredotočenosti je digitalno brskanje in hitro večmodalno preskakovanje med Wikipedijo, Medlinom in YouTubom lahko v izjemno pomoč.

brskati -am nedov. (ř ř) **1.** *razkopavati s kremplji, s prsti*: kokoši brskajo po gnoju; otrok brska po pesku; brskati za črvi / brskati s palico po blatu / brskati po nosu **2.** *prizadevno iskati, stikati za čim*: brskati po predalu, po žepih; ekspr. brskati po arhivih za listinami; brskati po slovarju; pren. brskati po preteklosti, po spominu; brskati po tujem življenju • ekspr. brskati po tujem blatu *stikati za tujimi slabostmi*; ekspr. vse življenje brska po knjigah *študira*

- 12.1. Beseda brskanje, ki je izpeljana iz glagola brskati, je v besedilu uporabljena v

prvem/drugem pomenu, in sicer je njena sopomenka _____.

(1)

- 12.2. Beseda brskati je *glagol/samostalnik/pridevnik*, saj v glavi slovarskega

sestavka najdemo _____.

(1)

- 12.3. Beseda brskati je v tem pomenu slogovno *zaznamovana/nezaznamovana*

beseda, saj _____.

(1)
(3 točke)

13. Dopolnite povedi tako, da iz besed v oklepajih tvorite ustrezne predložne zveze s predlogi *v*, *na*, *z/s*, *iz*, tako da bodo izražale ustrezna prostorska razmerja.

Raziskovalci so odkrili, da se _____ (možgani) ob uporabi novih tehnologij

dogajajo spremembe. Živci prehajajo _____ (možgani) v hrbtenjačo.

1,2 milijona živčnih vlaken pošilja električne impulze _____ (možgani).

(3 točke)

14. Glagolu dopišite poljuben samostalnik ali predložno zvezo s samostalnikom v ustreznem sklonu in v oklepaju navedite, za kateri sklon gre.

svariti _____ ()

prilagajati se _____ ()

kriviti _____ ()

izkazati se _____ ()

(4 točke)

15. Popravite naslednje besedilo. V njem je 10 napak.

Na mladninin intervju z Slovenskim nevrologom doktor Zvezdanom Pirtoškom se je odzvalo veliko bralcev. Nekateri mu so pritrdjevali, drugi so podvomili v njegove optimistične napovedi za prihodnjost.

(5 točk)

Pagina bianca